



Sveriges förenade studentkårer

2019-10-08
Dnr P2-2/1920

Till Kulturdepartementet

Remissvar:

Demokratins skattkammare- förslag till en nationell biblioteksstrategi

SFS har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rapporten Demokratins skattkammare. Remissvaret är formulerat med utgångspunkt i hur rapporten skulle påverka Sveriges 350 000 studenter på grundnivå och avancerad nivå samt 20 000 doktorander. Svaret är avgränsat till de delar av rapporten som påverkar dessa grupper.

Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) anser att rapporten tar upp flera viktiga aspekter för hur universitets- och högskolebiblioteken kan bidra för att underlätta studenternas kunskapsinhämtning. SFSs utgångspunkt är att lärosätena och dess bibliotek bör vara autonoma och att den politiska styrningen över universitets- och högskolebiblioteken bör vara mycket begränsad. SFS anser också att man från statens håll bör vara försiktig med att ge lärosätena fler uppdrag än de redan har. Om nya uppdrag ges så behövs också tillräckliga ekonomiska resurser tillskjutas, så att kvaliteten på lärosätena inte urholkas. På så vis kan nya uppdrag ges till lärosätena utan att deras ekonomiska planering äventyras.

SFS är överlag även positiva till utredningens syn på universitets- och högskolebibliotekens roll för forskningen. Utvecklingen mot öppen vetenskap är positiv och bör stödjas. Biblioteken kan spela en viktig roll för att möjliggöra öppen publicering och data.

Lärande – bibliotekens roll för högre utbildning

Rapporten föreslår att mindre högskolebibliotek behöver stärkas och få bättre och mer likvärdig tillgång till e-resurser, vetenskapliga tidskrifter och andra digitala media än idag. SFS anser att alla studenter har rätt till en likvärdig utbildning oavsett var i landet man studerar. Det är även viktigt att alla lärare ges goda förutsättningar att bedriva egen forskning och därför har tillgång till digitala resurser. SFS instämmer därför i rapportens uppfattning att de mindre högskolebiblioteken bör stärkas samt att tillgången till vetenskapliga publikationer bör förbättras.

Rapporten tar även upp att högskolebiblioteken skulle kunna ta större ansvar att medverka i tillgängliggörandet av nätbaserade kurser, anpassade till det egna lärosätets studenter. SFS anser att detta fenomen, så kallade MOOCs, är bra. Idag saknas en struktur för finansiering av dessa kurser

eftersom de inte är formell utbildning. SFS ser att MOOCs har en potential att driva den pedagogiska utvecklingen framåt genom att samla utbildningslag, samproducerandet av kurser och på så vis en effektivisering av utbildningen. Dock anser SFS att det inte är berättigat att ta pengar från de formella utbildningarna för att bedriva ett sådant utvecklingsarbete, så länge det inte tydligt stärker grundutbildningen. SFS vill se en nationell strategi för att skapa en samsyn av hur MOOCs ska utvecklas och finansieras (SFS syn på högskolans omfattning, utbud, finansiering och antagning, s.10).

Rapporten pekar på det snabbt ökande utbudet av dessa storskalig, öppna och nätbaserade kurser (MOOCs) som ställer nya krav på urval och kvalitetskontroll och där biblioteken kan bidra (Nationell biblioteksstrategi, s.18). SFS ser fram emot en genomlysning av exakt hur biblioteken kan bidra i det arbetet. Då kunskap inte endast finns i böcker utan i hög utsträckning på nätet är det viktigt att universitets- och högskolebiblioteken hänger med i utvecklingen och hjälper studenter att hitta information även där. Biblioteken skulle även kunna få ett utökad uppdrag att samla och katalogisera information på nätet (exempelvis Youtube, MOOCs, m.m.) och sortera dessa i ämnesområden. Det behövs mer forskning om bibliotekens roll i den digitaliserade världen och hur biblioteken kan verka fullt ut i denna för att förbättra och underlätta studenters informationssökande.

Övrigt

SFS anser att studiematerial och läroverktyg som krävs för att bereda förutsättningar att uppnå kursmålen ska bekostas av lärosätet. Därför saknar SFS en analys gällande högskole- och universitetsbibliotekens roll av tillhandahållandet av fysisk kurslitteratur. Det är vår erfarenhet att vissa utbildningar kräver många och kostsamma böcker där studenten förväntas köpa böckerna om inte biblioteket kan tillhandahålla litteraturen. När antalet studenter som behöver en bok överstiger låneantalet som biblioteket kan erbjuda, blir studenter tvungna att bekosta detta själv. Detta strider mot att den högre utbildningen i Sverige ska vara avgiftsfri, eftersom i de fall studenter behöver betala för läromedel och läroverktyg för att uppnå kursmålen är den högre utbildningen inte avgiftsfri för den enskilde studenten. Mot bakgrund av detta tycker SFS att lärosätena bör tillföra tillräckliga medel till biblioteken för att öka tillgängligheten på kurslitteratur. På lång sikt ska läromedel och läroverktyg inte bekostas av den enskilde studenten och att högskolan därför behöver bredda utbudet av exempelvis öppen kurslitteratur och licenser för digitala utgåvor (SFS ställningstagande för en öppen och jämlik högskola för alla, s.9)

Därtill saknar SFS en mer omfattande analys av universitets- och högskolebibliotekens roll som fysiska lokaler för studier och som mötesplatser för studenter. Möjligheten att studera tillsammans är en kvalitetsfråga, där utbyte av erfarenheter är en av de akademiska grundpelarna för att skapa ny kunskap. Det kan vara fysiska mötesplatser på biblioteken där SFS ser att biblioteken ska tillgodose studenters behov av att mötas, diskutera och studera på egen hand och tillsammans. Det kan också vara digitala mötesplatser där arbetsmiljön ska tas på samma allvar som i den fysiska miljön. (SFS ställningstagande: En öppen och jämlik högskola för alla s.10, 11.)

Forskning – bibliotekens roll

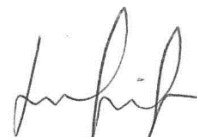
SFS delar rapportens uppfattning att alla hinder för öppen tillgång till den offentligt finansierade forskningen måste undanröjas (s 20). Eftersom en stor del av forskningen finansieras med hjälp av offentliga medel är det viktigt att både resultat och data finns tillgängliga för allmänheten. Resultatet av all offentligt finansierad forskning måste därför tillgängliggöras genom öppna arkiv. SFS har dock ingen bestämd uppfattning om hur infrastrukturen rent praktiskt ska organiseras, om de ska organiseras biblioteken eller på något annat sätt. Lärosätena bör kunna ta ansvar för den utvecklingen, i dialog med forskarsamfundet och universitets- och högskolebiblioteken.

En mer utvecklad beskrivning av SFS syn på öppen tillgång och bibliotekens roll för det, finns i SFS inspel från inspelsrundan för Kungliga bibliotekets utredningsarbete för öppen tillgång, 2018-11-01:
https://www.sfs.se/sites/default/files/sfs_remissvar_p2-3-1819_kb_oppn_tillgang.pdf



Simon Edström
Vice ordförande

simon.edstrom@sfs.se
070-545 75 57



Frida Sundqvist
Politisk sekreterare

frida.sundqvist@sfs.se
073-042 43 49



Sebastian Lagunas Rosén
Politisk sekreterare

simon.lagunas.rosen@sfs.se
08- 545 701 10